N°. 191. 1838

BREDASCHE COURANT.

Staats-, Letterkundig en Wetenschappelijk NIEUWS-BLAD,

Zondag en Maandag 12 en 13 Augustus.

Frankrijk.

PARIJS, den 9den Augustus.

De drukke bezoeken die de minister *Montalivet* tegenwoordig bij den maarschalk *Soult* aflegt, hebben weder stof tot een aantal gissingen gegeven. Iederen avond begeeft de minister zich bij den maarschalk, met wien hij dan verscheidene uren in conferentie blijft. Zulks heeft doen denken, dat beiden de grondslagen voor een toekomstig kabinet zochten te ontwerpen. De heer *Molé* is na de terugkomst van den maarschalk ook een paar malen bij hem geweest, maar heeft zijne bezoeken niet herhaald.

— De *Moniteur* bevat weder twee circulaires van den minister van binnenlandsche zaken aan de prefecten, behelzende eenige voorschriften omtrent den vorm van de zittingen der algemeene raden en de wijze hunner controle van de departementale comptabiliteit.

— Aan den generaal *Bro* is het militair kommandement van het departement de la Drome, en dat van het departement du Nord, te Rijssel, aan den generaal *Negrier* opgedragen.

— Het gerucht heeft geloopen, dat aan den heer *Martin du Faux* eene zending naar 's Hage, met betrekking tot de hollandsch belgische aangelegenheden was opgedragen, doch zulks wordt heden als onwaar tegengesproken.

— De *Constitutionel* zegt een brief te hebben ontvangen uit Lucern van den 5den augustus, betrekkelijk het aanzoek tot uitdrijving van prins *Louis*. Luidens denzelven zou de bekende nota reeds eenigen tijd in de kanselarij der fransche ambassade berust hebben en de fransche gezant, *Montebello*, zich niet gaarne op nieuw in moeijelijkheden willende wikkelen en aan den haat in Zwitserland, ten gevolge van de vervulling zijner betrekking, blootstellen, vooraf verlangd hebben, om verplaatst te worden. Dit schijnt echter niet te zijn gelukt; immers de gezant heeft de nota ingediend. Den dag te voren zou hij eene bijeenkomst gehad hebben met den president van het eedgenootschap, waarin hij alle middelen uitgeput had, om denzelven tot het aanwenden van deszelfs invloed te overreden, ter voldoening aan het verlangen van Frankrijk, ten einde men tot geene verdere stappen zou genoodzaakt zijn. De heer *Tscharner* had zich echter tot niets willen verbinden; had slechts te kennen gegeven dat de zaak voor de eedgenootschappelijke vergadering moest gebragt worden, maar dat, al gaf deze zijne toestemming, het gouvernement van Thurgau nog altijd het regt had om dezelve te weigeren.

In een ander bijzonder berigt uit Zurich van den 6den, wordt de meening uitgedrukt, dat het bondsbestuur zich bepalen zou met de nota naar het kantonnaal bestuur van Thurgau te verzenden, en zich in zijn antwoord aan den franschen gezant beroepen zou op de onafhankelijkheid ten deze van de kantons.

— Men verneemt dat de zwarigheden die de kompagnieschap van den spoorweg naar Havre nog ondervond, met betrekking tot de goedkeuring harer statuten, door den staatsraad thans opgeheven zijn en de vereischte ordonnantie door denzelven den 6den dezer geteekend is. Men denkt intusschen dat er nog wel eenige weken zullen verloopen eer de kompagnieschap hare aandeelen op de beurs kan brengen.

— Te Parijs is thans een gezelschap oostersche danseressen, of werkelijke zoogenaamde bajaderes aangekomen.

— Uit Tripoli wordt van den 20sten geschreven, dat het fransch eskader onder den schout-bij-nacht *Gallois*, bestaande uit de schepen *Jupiter*, *Santi Petri*, *Trident* en de brik *Bougainville* den 16den aldaar aangekomen en den 18den naar Tunis teruggekeerd is. De reden van dit bezoek blijkt niet duidelijk.

— Over New-York heeft men hier tijdingen van Vera-Cruz tot den 17den Junij en van Tampico tot den 21sten. De fransche kommandant *Bazoche*, bevond zich aan boord der *Hermenie*, met nog drie brikken, voor Vera-Cruz. Den 6sten had men beraadslaagd om de plaats aan te vallen; het eskader bestond toen uit twee fregatten en vijf brikken, maar deze magt werd, in een gehouden krijgsraad, onvoldoende bevonden en het ontwerp voorshands opgegeven. Sedert bleef men zich tot de blokkade van de plaats en van andere punten op de kust bepalen. Te Vera Cruz stonden de handelszaken genoegzaam geheel stil; de vreemde koopwaren waren er zeer schaars. Men had den toegang aan een aantal Engelsche, Fransche en Amerikaansche schepen geweigerd. Men zeide dat de bemiddeling der britsche koningin om eene bevrediging tusschen Frankrijk en Mexico tot stand te brengen, was ingeroepen.

De vroegere fransche gezant in Mexico, baron *Deffaudis*, is den 4den Junij aan boord eener oorlogsbrik naar Frankrijk teruggekeerd. Volgens sommigen zouden, in alle geval, de fransche schepen niets verder ondernemen, tot het fransch gouvernement, na de aankomst van den baron *Deffaudis*, nieuwe maatregelen had genomen, die de Mexikanen tot eene schikking bragten, of, door meerdere krachtontwikkeling, met het gevaar van het verlies van een hunner zeehavens bedreigden.

— Omtrent Spanje heeft men heden niets nader vernomen dan hetgeen uit de volgende, hier openbaar gemaakte telegraphische depeche blijkt:

» Bayonne 8 Augustus.

» Den 5sten heeft de generaal *Oraa* zich met de onderscheidene afdeelingen van het leger van het centrum te Morella vereenigd, welke plaats ingesloten is geworden na een onbeduidende tegenstand van de zijde van *Cabrera*. Deze bevond zich thans te Centores. De artillerie is den 2den van Alcani vertrokken om het beleg te beginnen."

— Ofschoon er niets in de binnenlandsche renten wordt omgezet, houdt haar koers zich op de beurs staande. De spaansche Ardoins zijn weder eenigzins achteruit gegaan, zonder dat men de reden weet en alhoewel men nog ophef zocht te maken van de geruststellende verzekering der spaansche commissarissen. De notering was heden (9 *Augustus*): 5 pCt. 111,45; 3 pCt. 80,85; Nap. r. 99,20; Sp. Ardoin 22; Portugal 23; Rom. L. 101¼.

Duitschland.

FRANKFORT, den 8sten Augustus.

Te Berlijn wordt door sommigen verzekerd, dat Z. M. de Keizer van Rusland zich den 5den dezer in stilte derwaarts begeven heeft, om zijnen Koninklijken Schoonvader in persoon met zijnen verjaardag geluk te wenschen, en reeds den volgenden morgen weder vertrokken is.

De geheime regeringsraad *Bruggeman* is van Rome te Berlijn teruggekomen. Zooals reeds vroeger gemeld, is meer bij den den Paus en de kardinalen op het minzaamst ontvangen. Volgens het zeggen van den heer *Bruggeman* heerschte te Rome eene goede stemming voor de pruissische regering en van de Paus naar de spoedige schikking met het pruissische hof zeer dringend verlangen.

— Uit Hamburg schrijft men van den 1sten Augustus, dat aldaar kort na de afreis van 400 Lutherschen uit Silezie, die omdat zij zich aan de pruissische kerkverordeningen niet wilden onderwerpen, op twee schepen naar de engelsche kolonien in Australie zijn vertrokken, weder onverwachts 120 landverhuizers van dezelfde soort waren aangekomen. Zij waren in rivierschepen den Oder en Elbe komen afzakken, en hadden aan de Zuid-Australische compagnie te Londen, door tusschenkomst harer Hamburgsche zaakgelastigden doen verzoeken, om op gelijke voorwaarden, als hunne voorgangers, naar het vijfde werelddeel te worden overgescheept.

— Men meldt uit Weenen, dat de onlangs aangeknoopte onderhandelingen, wegens de vernieuwing en wijziging van het handelsverdrag tusschen Oostenrijk en Engeland, tot onderling genoegen waren afgeloopen, zoodat men weldra de ratificatie van het verdrag te gemoet zag.

— De *Oostenrijksche Beobachter* van den 31sten Julij houdt een met Sardinien gesloten verdrag over de uitlevering van misdadigers.

— Te Weenen heeft het gerucht zich verspreid, dat Z. M. de keizer van Rusland niet alleen het voornemen had om zich in den loop dezer maand naar Kreuth te begeven, maar ook aan het oostenrijksche hof, hetwelk zich te Inspruck bevindt, een bezoek af te leggen.

Prins *Metternich* was van Töplitz terug en zou den 9den dezer naar Tyrol afreizen.

— Z. K. H. de russische grootvorst troonopvolger, steeds onder den naam van graaf *van Borodinski* reizende, is den 5den dezer te Wiesbaden aangekomen en na een kort verblijf naar Biberich vertrokken. Na zich een paar dagen bij de hertogelijke familie opgehouden te hebben, zou hij naar Ems vertrekken.

— Z. K. H. de kroonprins van Pruissen is den 4den door Munchen gekomen, de reis naar Tegernsee voortzettende, waar zich zijne gemalin bevindt.

— De *Augsburgsche Zeitung* behelst eenen brief van den Neder-Rijn van den 1sten Augustus, waarin onder anderen gemeld wordt, dat alhoewel er nog niets naders bekend is omtrent de bewegingen der bondstroepen, men echter algemeen in het gevoelen verkeert, dat de bezetting van Limburg en Luxemburg nog voor den herfst zal plaats hebben.

— Het dagblad van Smyrna geeft berigten uit Beirut tot den 27sten junij. Volgens dezelve kregen de Syrische aangelegenheden niet alleen wederom dagelijks een ernstiger aanzien, maar ook

zelfs de tijding aangebragt van een aanzienlijk verlies door de Egyptenaars geleden. Zoo het scheen had *Ibrahim*-pacha de Drusen, na de eerst behaalde voordeelen tot in het gebergte vervolgd, doch hadden dezer in de bergpassen van Horan, op een voor hen voordeelig terrein, stand gehouden en onder de Egyptenaren eene schrikkelijk bloedbad aangerigt, waarbij dezelve een verlies van wel 6000 man zouden geleden hebben. Zekere opgave desaangaande ontbreken echter en zouden ook niet ligt vernomen worden.

— Te Weenen waren genoteerd: 5 pCt. Met. 108; 4 pCt. 100¼; Bankactien 1443½.

Nederlanden.

Breda, den 11den Augustus.

Uit 's Gravenhage schrijft men van den 10den Augustus:

»Naar men verneemt, zullen HH. KK. HH. Prins en Prinses *Albert* van Pruissen, binnen weinige dagen, uit deze residentie naar Berlijn terugkeeren.

» Laatstleden Zaturdag is Z. Exc. de baron *van der Capellen* met zijne gemalin uit deze stad naar Utrecht teruggekeerd.

» In deze residentie is aangekomen mevr. de baronnesse *van Heeckeren*, douairière van wijlen Z. Exc. den gouverneur-generaal van de Nederlandsche West-Indien.

» Ook is alhier aangekomen de heer *Willink*, konsul-generaal van Z. M. te Livorno."

— Naar men verneemt heeft de heer mr. *W. H. de Greve*, thans raadsheer in het hooggeregtshof te 's Hage, en bij koninklijk besluit van den 16den Mei jl. tot president van het provinciaal hof in Gelderland benoemd, dezer dagen aan Z. M. een regwest ingediend, ten einde van de aanvaarding der laatstgemelde betrekking ontslagen te worden.

— Uit Kampen schrijft men van den 8sten dezer:

» Men verneemt dat de ijzeren stoomboot ll. maandag met goed gevolg eene proefvaart heeft gedaan en nu eerlang op den IJssel verwacht wordt, gelijk mede de zeeboot, die te Amsterdam in gereedheid wordt gebragt.

» De heer *C. J. van Oeckelen* is met zijn Androïde-Klarinetspeler te Zwolle aangekomen. Dit kunststuk heeft door het gansche koningrijk eene vermaardheid gekregen welke die veler levende kunstenaars te boven gaat."

— Te Monnikendam is den 5den dezer tot veel genoegen der ingezetenen op de werf der heeren gebroeders *Kater*, de kiel gelegd voor een galjootschip groot 200 lasten, voor rekening van den heer *J. J. Beerekamp* te Amsterdam.

Bij de mededeeling van den brief des Prinsen *van Ligne*, omtrent het voeren der belgische vlag voorbij Vlissingen, gisteren door ons vermeld, maakt de *Avondbode* de volgende gegronde aanmerkingen:

» Wij kunnen ons niet onthouden, hierop aan te merken, dat, indien de prins *de Ligne*, om de Belgische vlag in haren weinig glorieusen stand te doen doorsluipen, de bescherming der Engelsche niet had te baat genomen, Z. H. door de toepassing van krachtdadige maatregelen en middelen dezerzijds, van de gelegenheid tot deze woordenpraal ongetwijfeld zou zijn verstoken gebleven. Mogten de Belgische bewindsmannen uit den ongehinderden doortogt, welke de Belgische vlag ditmaal is gegund, misschien willen opmaken, dat zij ook zonder bescherming wel zoude doorgaan; wij achten ons in staat, hem te verzekeren, dat in zoodanig geval de Nederlandsche regering hare regten op eene gepaste wijze zal doen handhaven.

» Overigens valt op de snoeverijen van den prins *de Ligne* met de bedrijven zijner voorouders zeer veel af te dingen. Zij verzaakten hunne heiligste pligten door niet, even als *Oranje*, de privilegien te beschermen, welke door *Philips II* geschonden werden. Zij streden voor de zaak des gewelds; *Oranje*, daarentegen, voor de zaak der vrijheid; voor de vrijheid van geweten, en voor alles was den mensch het dierbaarst en heiligst is. Zij werden door zucht naar grootheid en loon tot hetzelve aangedreven van die partij, welke, naar alle menschelijke berekeningen, moest zegevieren, terwijl *Oranje* geheel belangloos uit de edelste beginselen handelde, en schier geen ander vooruitzigt had, dan voor de goede zaak roemrijk te sneuvelen.

Het blad der belgische bewindslieden, *l'Indépendant*, behelst thans een artikel over het gedrag zijner meesters in de zaak der Luxemburger gedeputeerden. » Verscheidene leden van den Luxemburger provincialen raad – zegt hetzelve – zijn afzonderlijk door de ministers ontvangen geworden; eene plegtige audientie aan hen allen gezamenlijk is hun geweigerd en moest hun geweigerd worden. Het provinciaal lid *Nothomb* was bij zijn broeder, den minister voor de openbare werken, gehuisvest; hij had gelegenheid om hem te zeggen, dat wanneer drie of vier raadsleden naar Brussel gekomen waren, zij, als ieder ander burger, zouden zijn ontvangen geworden. Wanneer de leden van den provincialen raad, die zoo onbedacht naar Brussel gekomen zijn, wel willen doen, zullen zij zich van alle protestatie onthouden, die hunne zaak slechts benadeelen zou. De bescherming (van de patriotsche heethoofden) hun te Brussel aangeboden, zou hun slechts noodlottig kunnen zijn; zij hadden zich moeten vergenoegen met die welke hen op het kasteel Andenne werd aangeboden."

In weerwil dier raadgevingen hebben de Luxemburger provinciale leden vermeend eene soort van protestatie te moeten doen; althans in een ander brusselsch blad leest men den volgenden brief aan den minister van buiten- en binnenlandsche zaken gerigt:

» Mijnheer de minister!

» Na aan den Koning het door den provincialen raad van Luxemburg gestemd adres te hebben aangeboden, bleef ons een pligt bij deszelfs ministers te vervullen over; wij wilden hen onderhouden over de bezorgdheid van ons gewest, over de gevaren waaraan het blootgesteld is en over de gepaste middelen om hetzelve gerust te stellen.

» De constitutionele welvoegelijkheid sloot alle verklaring van [illegible] tusschen Z. M. en ons uit.

» Wij hebben tweemalen, en telkens, in eene verschillende betrekking, bij u en uwe ambtgenooten om gehoor verzocht, en dit gehoor is ons geweigerd geworden.

» Wij protesteren bij deze tegen die weigering en laten de geheele verantwoordelijkheid daarvan voor uwe rekening.

» Ontvangt, mijnheer de minister, de betuiging onzer hoogachting,

» *De leden van den Luxemburger provincialen raad.*"

De heethoofden te Brussel zijn over den afloop dezer zaak ten uiterste verbolgen, en daar zij te Brussel weinig voldoening of bijval ten deze vinden, zoeken zij in de dagbladen der provincien hunnen hartstogt deswege bot te vieren. Zoo leest men in eene brusselsche correspondentie, in den *Eclaireur* van Namen voorkomende, dat de Luxemburgsche gedeputeerden de laaghartige raadgevers van de kroon voor verraders hielden; dat Luxemburg niet terug moest wijken voor het denkbeeld om [illegible] gouvernement daar te stellen; dat er eene te wapenroeping in Luxemburg moest gedaan worden; dat het *Leopold's* eer er kroon gold, enz.

— Eergisteren is te Gent het lijk van den bisschop *Van de Velde*, met al de plegtigheden den rang des overledenen toekomende, ter aarde besteld geworden.

— Terwijl men den heer *Jules Janin* nog in Italie geloofde en het vervolg zijner brieven van daar in het *Journal des Débats* te gemoet zag, is dezelve, luidens de belgische bladen, eergisteren onverwacht te Brussel aangekomen.

— De echtgenoot van vorst *Leopold* is eergisteren avond met de beide jonge prinsen van Parijs te Brussel teruggekeerd.

— Ter Antwerpsche beurs van gisteren (10 *Augustus*) waren genoteerd: Belg. 100¾; id. 3 pCt. 74; Sp. *Ardoins* 20,19⅞; Nap. r. 93⅝; Rom L. 101⅝; Certif. te Antw. 100⅜; Braz. 79¼. — Wissel op Amst. ⅝ pCt. v. pap.; id. op Rott. ¾ pCt. verl. kont.

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwstijdingen.

Zwitserland. — De Zwitsersche bladen behelzen eene uitnoodiging tot inteekening voor een monument, ter gedachtenis van den hervormer Zwinglius, op te rigten op het slagveld van *Cappel*, in het kanton *Zurich*. Dit gedenkteeken zal bestaan uit een blok graniet van 12½ voet hoog, 8 voet breed en 2 voet dik, op een voetstuk. Twee latijnsche opschriften zullen op het monument worden geplaatst, vermeldende, dat » U. Zwingli, zestien eeuwen na Christus, met M. Luther, grondlegger der vrije christelijke kerk, voor de waarheid en het vaderland met zijne broeders dapper strijdende, aldaar viel, den 11den October 1531, in [illegible] verwachting der onsterfelijkheid" Eenige trappen van den grooten weg voeren naar de plaats van het monument, van waar men het gezigt op den *Rigi* heeft.

Rusland. — Het onlangs openbaar gemaakt algemeen rapport van den minister voor het openbaar onderwijs over 1837, waarvan in dit blad reeds eenig verslag over het vak van het eigenlijk onderwijs werd gegeven, behelst ook, onder den titel van *geleerde reizen van Akademieleden en hoogleeraren*, een aantal belangrijke mededeelingen, van welke het volgende de hoofdinhoud uitmaakt: Na het berigt over de reeks bekende hooglemetingen van de *Kassische zee*, volgt een overzigt van de op kosten der Akademie van wetenschappen gedane expeditie naar de kust van *Lapland* en *Novaja Zembla*, welker gewenschte uitslag vooral te danken is aan den ijver en de kunde van het Akademielid van Baer. Door het door dezen van den togt gegeven verslag is de kennis der bezochte streken in een aardrijks- en natuurkundig en tevens meteorologisch opzigt aanzienlijk uitgebreid, terwijl men, uit het door den heer van Baer medegebragt getal voorwerpen van natuurlijke historie, de kennis van het natuurrijk van *Novaja Zembla* tot eenzelven groote volkomenheid mag gebragt rekenen, als die van de andere door den geleerden reiziger bezochte noordsche streken. De in 1835 door het Akademielid Sjögren ondernomen reis, ter bekoming eener volkomener kennis der Kaukasische volken, derzelver zeden en gewoonten, overleveringen en godsdienstige gebruiken, in het bijzonder om de grammatikale vormen van derzelver spraak na te vorschen, was nog niet ten einde gebragt, maar had reeds hare resultaten opgeleverd. Behalve op het Grusinisch en het Tscherkessisch, leidde Sjögren zich toe op de kennis der Ossetinskische taal, die wegens hare verwantschap met de hoofdtalen van *Europa* en met het meerendeel der Aziatische, [illegible] Het akademie-lid [illegible] bekende verzamelingen van planten [illegible], had wegens ongesteldheid niet alle landen die hij voornemens was te bereizen, kunnen bezoeken; niet te min had hij nog 3000 soorten van veldplanten verzameld, die tot heden in zijn stelsel ontbraken. De hoogleeraar van het *Richelieu-Museum*, Nordmann, die in 1836, gedeeltelijk op kosten der Akademie, eene geleerde reis aan den oostelijken oever der Zwarte Zee ondernam, keerde in den aanvang van 1837 terug. Hij had eene groote verzameling zoogdieren, vogels, amphibien, visschen, enz., en 950 soorten van gewassen, te zamen ruim 13000 exemplaren van planten medegebragt. In April van het vorig jaar, ondernam de hoogleeraar [illegible] eene wetenschappelijke reis naar de *Noord-Kaap*, waarvan het hoofddoel was, het doen van waarnemingen omtrent de afwijkingen van de magneetnaald en het magnetismus, alsmede het astronomisch bepalen

van een aantal punten. De hoogleeraar SCHMALTZ bezocht de *Krim*, om eene naauwkeuriger kennis van den aard en de natuurlijke gesteldheid van dit gewest te verkrijgen. De sterrekundige FEDOROFF, die zich sedert 1832 in het zuidwestelijk *Siberie* ophoudt, om de punten tusschen den 50 en 60sten graad breedte te bepalen, hield zich thans bezig met het opmaken van een uitvoerig verslag over zijnen arbeid. — Op den eersten Julij jl. werd te *Astrakan* eene openbare gouvernements bibliotheek geopend.

FRANKRIJK. — De heer GARCIN DE TASSI, kweekeling van wijlen den baron DE SACY en hoogleeraar in het Hindostansch bij de speciale school der levende oostersche talen, is den 3den dezer door de Akademie der opschriften en fraaije letteren, tot medelid verkozen, ter vervanging van wijlen den Prins DE TALLEYRAND. Zijn mededinger was de heer DEPPING. — In de zitting der Akademie van Wetenschappen, van den 30sten ll. werd een brief gelezen van den heer GAYMARD, het hoofd der fransche wetenschappelijke commissie, die in vereeniging met eenige Zweedsche, Deensche en Noordsche geleerden, dit jaar de noordelijke streken van ons werelddeel zullen onderzoeken. Den 13den Junij, aan boord van het vaartuig *la Recherche*, van *Havre* afgevaren, is de heer GAYMARD den 27sten te *Drontheim* aangekomen, waar hij zijne fransche reisgenooten MARMIER, MAYER, ANGLES en de overige leden van het gezelschap vond, hetwelk uit twintig leden bestaat: tien Franschen, vier Zweden, drie Noorwegers, twee Deenen en een Laplander. Op de reis naar *Drontheim* waren reeds verscheidene waarnemingen op zee gedaan met betrekking tot de weêrsgesteldheid en die van het water, terwijl ook de geleerden, te *Drontheim* vertoevende, in afwachting van der komst der *Recherche*, zich met een aantal natuurkundige en wetenschappelijke navorschingen hadden onledig gehouden. Te *Drontheim* ondervond het gezelschap, op het uitdrukkelijk bevel van koning KAREL JAN, de grootste welwillendheid en het minzaamst onthaal. De rector der latijnsche school BUGGE, president der Noorweegsche Maatschappij van wetenschappen, had den heer GAYMARD een aantal werken over *Scandinavie* ter hand gesteld, geschonken; terwijl de laatstgenoemde aan de Akademien van *Stockholm*, *Upsal*, *Christiania*, *Drontheim* en *Kopenhagen* een deel der werken had toegezonden, hem van wege onderscheidene ministers te *Parijs* tot dat einde medegegeven. De expeditie zou binnen weinig dagen de reis naar *Hammerfers* aannemen.

NEDERLANDEN. — Tot rector-magnificus der Groningsche hoogeschool is voor het jaar 1838—1839 door Z. M. benoemd, de hoogleeraar B. H. LULOFS. — De heeren ROIJAARDS en L. G. VISSCHER, beide professoren aan de Utrechtsche hoogeschool, zijn dezer dagen tot leden van het *Historisch Verein für Westphalen* benoemd geworden. — Eene opmerkelijke verschijning in de Nederlandsche letterkundige en boekhandel-wereld is die van den Encyklopedischen Atlas van den Heer BRAND ESCHAUZIER. De drie eerste Afleveringen, dezer dagen daarvan uitgegeven, geven de aangename onderstelling, dat dit werk van kolossalen arbeid en stoute onderneming, genoegzame aanmoediging vindt om te kunnen worden voortgezet. De proef-aflevering had velen in de meening gebragt, dat dit werk niet veel anders zijn zoude, dan eene vertaling van den Atlas van LE SAGE. Doch de eerste afleveringen doen zien, dat de Encyklopedische Atlas een geheel oorspronkelijk werk is, en de volgende zullen dit nog meer in het oog vallen, wanneer daarin de Geschiedenis der Nederlanden, der Nederlandsche [illegible], der Nijverheid, der [illegible] enz. behandeld worden, welke onderwerpen door LE SAGE onaangeroerd zijn gelaten. Voor eene kritische beschouwing dezer onderneming is de uitvoering nog niet ver genoeg gevorderd; eerst wanneer de schrijver het plan van zijnen Atlas in het breede zal ontvouwd hebben, waartoe hij zich verbonden heeft wanneer nog eenige Tabellen het licht zullen hebben gezien, zal zij daarvoor vatbaar zijn. De aanvankelijke uitvoering doet echter hopen, dat de uitgave van den Encyklopedischen Atlas meer en meer zal worden toegejuicht door allen, die prijs stellen in Nederlandsche geleerdheid, Nederlandsche vlijt en de Nederlandsche drukpers: zij verdient eene uitgebreide deelneming, waartoe deze onderneming met volle ruimte wordt aanbevolen. — Men verneemt, dat de Raad der stad *Leyden* besloten heeft de tegenwoordige latijnsche scholen te ontbinden en in hare plaats een stedelijk gymnasium op te rigten; daarop zal, bij het onderwijs in de grieksche en latijnsche talen, ook gevoegd worden dat in de levende talen en in de beginselen van het hebreeuwsch. Tot onderwijzers bij dit gymnasium zijn benoemd: tot rector, de heer A. A. J. BAKE, thans rector te *Leeuwarden*; tot prorector, de heer W. H. D. SURINGAR, thans praeceptor te *Leyden*; tot praeceptor, de heer [illegible], thans conrector te *Delft*, en tot praeceptor in de fransche taal, de heer W. G. BRILL, lector in de hoogduitsche taal aan de hoogeschool te *Leyden*; het onderwijs in de wiskunde is provisioneel opgedragen aan den heer A. VAN LEEUWEN. — Te *Leyden* is ll. Donderdag de bepaalde bijeenkomst gehouden der oud-studenten, die van 1790 tot en met 1820 in de rol der Akademie waren ingeschreven. Ten half elf ure kwamen de feestgenooten bijeen in de Pieterskerk, alwaar de wel-eerw. zeer gel. heer HUET, predikant bij de Waalsche gemeente te *Rotterdam*, eene redevoering hield en de weled. gestr. heer mr. ROBIDÉ VAN DER AA, advokaat te *Arnhem*, een toepasselijk gedicht reciteerde. Na den middag was er een prachtig feestmaal op den Burgt, alwaar op de plaats een voegzaam lokaal was opgerigt, om het groot getal van hen, die het feest bezochten, gezelschap te kunnen plaatsen. — Het Provinciaal Genootschap van kunsten en wetenschappen in *Noord-Braband*, heeft besloten tot het uitschrijven der volgende prijsvragen: 1°. » Eene geschiedenis der overstroomingen, » watervloeden en dijkbreuken, welke, van de vroegste tijden » af, de provincie *Noord-Braband* hebben plaats gehad, » benevens eene opgave van de veranderingen, die daardoor in de » gesteldheid der provincie, in den loop der rivieren en anderzins » zijn veroorzaakt." — Daar men tot onderhoud van het paard sedert een geruimen tijd in de provincie *Groningen*, en misschien ook in andere streken, met goed gevolg, inzonderheid voor werkpaarden, gebruik maakt van het zoogenaamde *boonenbrood*, elders ook van den geelen wortel of *peen*, en den aardappel; dewijl er daarenboven onderscheidene proefnemingen en voorstellen gedaan zijn, om, door het breken, bakken, of koken der granen, en het vermengen van verschillende graansoorten met andere, meelstoffen bevattende, veldvruchten, een voor het paard ligt verteerbaar en voedzaam brood te verkrijgen; kunnende onder anderen, daaromtrent gezien worden: *Recueil de Médecine vétérinaire*, inzonderheid de jaargangen 1826 en 1827; alsmede de *Algemeene Kunst- en Letterbode*, van 24. *Februarij* 1832; zoo verlangt het genootschap, dat, in een beoordeelend overzigt van de tot hiertoe, over dit onderwerp, gedane proefnemingen en geuitte denkbeelden, de vraag beantwoord worde: 3°. » Welke is, in de provincie *Noord-Braband*, de voordeeligste » wijze van zamenstelling, bereiding en toediening van een gezond » en krachtig voedsel voor het werkpaard?" — Daar de kunst om het herinneringsvermogen door onderscheidene middelen te ondersteunen (*Ars Mnemonica* of *Mnemotechnie*), in de laatste jaren eenigen opgang heeft gemaakt; en als de vader of hersteller dier kunst schijnt te moeten beschouwd worden LAMBERT THOMAS SCHENKEL, in den jare 1547 te *'s Hertogenbosch* geboren; zoo wordt 3°. gevraagd: » Eene geschiedenis van het leven en de reize van LAMBERT THOMAS » SCHENKEL, benevens eene beschouwing van zijne schriften en eene » ontwikkeling van hetgeen, ten aanzien van zijne leerwijze, daaruit » kan worden opgemaakt of van elders bekend is, opdat blijken » kunne, wat in de later voorgedragene stelsels van Mnemotechnie » kan ontleend zijn, uit hetgeen door SCHENKEL verrigt en geschre» ven is." Voor de best gekeurde beantwoording der drie bovenstaande vragen wordt voor elk derzelve uitgeloofd de gouden medaille des genootschaps, ter waarde van honderd guldens, en voor de eerste bovendien eene premie van honderd guldens. De antwoorden moeten in het Nederduitsch, Hoogduitsch (met eene nederduitsche letter) in het Fransch of in het Latijn geschreven zijn; met eene andere hand dan die van den schrijver en onderteekend met eene zinspreuk; bij het antwoord moet worden gevoegd een verzegeld briefje, tot opschrift hebbende dezelfde zinspreuk en behelzende den eigenhandig geschreven naam en woonplaats des schrijvers. De stukken, ter mededinging bestemd, moeten vóór den 1sten December 1839, *kosteloos*, worden ingezonden aan den heer J. MENU, *secretaris van het Provinciaal Genootschap van kunsten en wetenschappen in Noord-Braband, te 's Hertogenbosch.*

REGTSZAKEN.

Actie van de heeren NIJGH *en* FIEVEZ *tegen den Boekhandelaar* VERVLOET.

(*Zie ons vorig Nommer.*)

In de zitting der regtbank van koophandel van 7 dezer, zijn de pleidooijen in deze zaak voortgezet. Mr. *M. J. van Gigh* trad als verdediger van den gedaagden op en verklaarde zich alleen te zullen bepalen tot het betoog der incompetentie van deze regtbank en zich hoegenaamd niet ten principale te zullen uitlaten; doch vermits de handelingen van den gedaagde zoo schandelijk waren aangerand, vermeende hij vooraf kortelijk eenige omstandigheden te moeten vermelden, en gaf daartoe den stand der zaak op, welke bij het gehouden regtsgeding voor de correctionele regtbank reeds genoegzaam bekend geworden is. Onder anderen herinnerde hij, dat de heer *Vervloet*, voor den afstand van drie vierde gedeelten van zijnen eigendom op het Tijdschrift *de Iris*, in 1836 geen enkelen cent van den heer *Fievez* genoten had; dat hem het overblijvende een vierde gedeelte door arbiters is ontzegd geworden, ten gevolge van een verschil van gevoelens omtrent de betaling van twee kwartalen honoraria, dat die confiscatie van dat laatste vierde gedeelte geschied is, nadat de heer *Fievez* den decisoiren eed had afgelegd, waaromtrent hij zich hier niet verder zou uitlaten en waarvan hij de daadzaak aannam; enz. Maar, zegt de geëerde pleiter, uit dat arbitrale vonnis en uit die confiscatie van dat laatste vierde deel van zijn eigendom, sproot geenszins voort, dat de heer *Vervloet* ongeregtigd zou wezen een gelijksoortig tijdschrift uit te geven, indien hij slechts zorg droeg, dat het publiek dienaangaande in geene dwaling werd gebragt. En dit heeft hij, zoo door zijne circulaires aan den boekhandel, als door zijne advertentien in de dagbladen, en door de berigten op zijne Iris, getracht voor te komen. Men heeft wel gezegd, dat van zoodanige handelwijze geen voorbeeld bestond, doch weldra heeft men zelfs moeten opgeven, dat ook de titel van het tijdschrift: de Vaderlandsche Letteroefeningen met het kennelijk doel om hetzelve te benadeelen, was nagevolgd door een ander, onder den titel van *Gids, Nieuwe Vaderlandsche Letteroefeningen*. Doch dat de uitgever der oude *Vaderl. Letteroef.* het niet geraden geoordeeld had, deswege actie in te stellen, was, naar het hem voorkomt, niet gedaan, omdat hij het oordeel over de waarde en het gehalte der beide tijdschriften, aan het publiek overliet. De heer *Fievez* vreest echter alle mededinging met zijne *Iris*; hij vermeent alleen tot het lezen van bloemen uit buitenlandsche tijdschriften uitsluitend geregtigd te zijn. Zonderling klinkt het intusschen, dat, daar hij als de kampvechter van den geletterden stand in den boekhandel wil optreden, hij integendeel, alle mededinging zou wenschen te vernietigen.

Tot de regtskundige beschouwing der zaak overgaande, trachtte de verdediger te betoogen, dat de regtbank incompetent was, om over de onderhavige zaak uitspraak te doen. Ten bewijze hiervan, onderzocht hij wat de strekking der vordering ware; wat haren grondslag uitmaakte, en waaruit zij ontstaan was? Hij toonde aan, dat de actie tot schadevergoeding en interdictie niet gegrond was op eenig commercieel feit, en alzoo niet beschouwd kon worden in de termen van art. [illegible] van het wetboek van koophandel te vallen. Wanneer er al eene schade aanwezig kon zijn, dan zou dezelve alleen gegrond kunnen worden op art 1382 van het Burgerlijk wetboek en in dat geval wordt zij gerangschikt onder de [illegible], waarover de regtbank van koophandel geen uitspraak

heeft te doen. Ten bewijze dat de regtbank van kooph. in zaken als de thans behandeld wordende, kompetent zou zijn, heeft men een twaalftal voorbeelden van de regtbanken van koophandel te Parijs bijgebragt, die dat gevoelen aankleven. Doch al dadelijk meent hij daarop antwoorden dat er geene beslissing van eenige andere regtbank van koophandel is bijgebragt, noch welligt heeft kunnen bijgebragt worden, die van hetzelfde gevoelen als die van Parijs is. En ten andere is het de vraag, of die beslissing, wanneer zij in strijd is met de wet, ten leiddraad der beslissing van deze regtbank strekken zal? of de regtbank van Parijs den weg ter beslissing aanwijst? En die vraag gelooft hij volmondig en gerustelijk ontkennend te kunnen beantwoorden. Immers, niettegenstaande over alle geschillen van directeuren van schouwburgen en inrigtingen van openbare vermakelijkheden met derzelver onderhoorige leden, door de regtbank van koophandel te Parijs uitspraak gedaan wordt, heeft deze regtbank, in het begin dezes jaars, zich incompetent verklaard omtrent eene vordering, welke door den heer *Duvernoij*, directeurs van het Fransche tooneel, tegen *Mad. Fort Martinoni* werd ingesteld. Genoegzaam bewijs voorwaar, dat de beslissingen der regtbank van Parijs hier niet tot leiddraad genomen worden. Maar tegen die uitspraken van gemelde regtbank zijn over te stellen kundige regtsgeleerden, wier oordeel bij de regtbank voorzeker van meer gewigt en waarde zullen beschouwd worden. Zoo brengt de pleiter bij *Pardessus, cours de droit Commercial* deel 1 bl. 85, n°. 53, waarin geleerd wordt, dat een quasi-delict, door een handelaar begaan, geenszins als eene handelzaak kan worden aangemerkt; *Rogron*, op art. 631; *Dalloz*, in *zijne Jurisprudence du XIX*^me^ *Siecle; voce compétence*, vol 5, pag. 405, afd. 5 Bruss. editie; waar in een merkwaardig arrest van het hof van cassatie van 25 Maart 1823 bijgebragt wordt, uit welk een en ander overtuigend blijkt, dat zoodra de actie uit een quasi-delict ontspruit, dezelve slechts tot eene civile actie aanleiding kan geven, en ten andere, dat het hier geene commerciele actie betreft, maar alleen van een quasi-delict, niet tot de competentie der regtbank behoorende. Maar bovendien bestaat hier ook geene actie tusschen kooplieden. De heer *Fievez*, die als tweede eischer optreedt, is geen koopman. Hij is een ambtenaar bij de Algemeene Rekenkamer. Hij beweert uitsluitend eigenaar van het maandwerk de *Iris* te zijn. Maar als zoodanig is hij geen handeldrijvend persoon. Indien men hem eene vordeeling wegens zijn tijdschrift zou willen aandoen, zou men hem niet voor de regtbank van koophandel dagvaarden. Zie deswege *Dalloz, Acte de commerce* deel IV bl. 368 De heer *Fievez* is *homme de lettres*, maar koopman is hij voorzeker niet. Het is waar, ook de heer *Nygh* boekhandelaar, uitgever van den *Iris* van den heer *Fievez*, treedt als eischer en wel als eersten op, om er den schijn aan te geven, dat deze zaak tot de bevoegdheid der regtbank van koophandel zou behooren. Doch deze glimp, dien men aan de zaak geven wil, zal voor de regtbank niet opgaan. Indien toch de actie gegrond bevonden wierd, en er ooit eenige vergoeding van geledene schade wierd uitgesproken, zou dit geschieden ten behoeve van den eigenaar, maar niet ten voordeele van den uitgever die aan de zaak geheel vreemd is. Hij heeft dit blijkens zijne advertentie in het *Algemeene Handelsblad* van 17 Julij jl., zelf erkend. Met hetzelfde regt, als hij zou kunnen beweren door de handeling van den heer *Veroloet* schade te hebben geleden, zou ook de drukker, de papierverkooper, ja de loopjongen, dergelijke actie tegen denzelven kunnen instellen. Het is hier alzoo alleen eene actie van den eigenaar, geenszins van den uitgever, en het zou tegen alle beginselen van regt strijden, indien de eischer, die geen koopman is, bij deze regtbank regt zou kunnen vinden. Wat, eindelijk, de aanmerking betreft, dat, daar de heer *Veroloet* gedane bestellingen van een' ander zou hebben aangenomen, en de bestellers in die dwaling zou hebben gelaten, ja hen daarin zelfs versterkt, en op dien grond altijd eene daad van koophandel verrigt had, die hier niet geoorloofd was, dit verklaart de pleiter namens den gedaagde voor ontvaan. Tegen die dwaling heeft hij, voor zoo veel hem betreft, allezins gewaakt. Doch al ware het zoo, dan zou die handeling *un fait illicite* daarstellen, welke *fait* niet tot de competentie dezer regtbank zou behooren, maar waarvan de actie al anderom door de civiele regtbank zou worden behandeld. Indien de regtbank, zoo als hij meent te durven vertrouwen, zich incompetent verklaart, dan is daarin voor den eischer geen bezwaar hoegenaamd gelegen. Mogt hij toch regt hebben, dan zal hem dat regt geworden. In allen gevalle, te zijnen behoeve kan geene gevestigde orde van zaken worden omgekeerd, vooral niet, daar men, bij eene veroordeeling dezer regtbank, gemakkelijk een bevel van lijfdwang zou kunnen verkrijgen. Ten slotte, wat de subordinate questie betreft, meent hij geregtigd te wezen te mogen vorderen, dat door partij de stukken worden medegedeeld, welke aan de regtbank worden overhandigd. De gedaagde heeft er het grootste belang bij, dat hem deze stukken worden medegedeeld, voor dat de regtbank ten principale regt doe.

(*Het vervolg hierna.*)

*** Heden overleed tot mijne innigste droefheid, mijne teêdergeliefde Echtgenoote vrouwe ADRIANA BEIJSEN, in den ouderdom van ruim 43 jaren.

J. C. VAN MIERLO, Hz.

Breda, den 9. *Augustus* 1838.

*** Degenen die iets te vorderen hebben van, of verschuldigd zijn aan den benificiairen Boedel van nu wijlen den Heer JAN CAREL VAN NAERSSEN, in leven Wethouder der Stad *Breda*, worden verzocht daarvan betaling of aangifte te doen vóór den eersten October 1838, ten huize van den Heer en Mr. J. MASTBOOM, Advocaat te *Breda*.

*** TEN BRINK en DE VRIES, te *Amsterdam*, geven uit en hebben aan hunne Correspondenten verzonden:

DE NEDERLANDSCHE BURGERLIJKE WETGEVING, door Mr. B. A. VAN HOUTEN, 2 Deelen in groot 8°. *f* 18,50.

VESICATOIRES-CAUTERES.

POMMADE D'ALBESPEYRES, seul approuvé par les membres de l'Académie de Médecine pour panser sans douleur et obtenir une suppuration abondante et inodore (Compresses spongieuses préférables au linge). Depôt chez M. VAN DEN GOORBERH à *Breda*.

STOOMBOOTEN

WILLEM DE EERSTE en KONINGIN DER NEDERLANDEN.

Varende in het Beurt-veer tusschen NIJMEGEN *en* ROTTERDAM, *vice versa*.

Van NIJMEGEN naar ROTTERDAM en 's HAGE,
alle dagen 's morgens ten 7 ure, en
Van ROTTERDAM naar NIJMEGEN,
alle dagen, 's morgens ten 6 ure.

Zullende dadelijk bij aankomst te *Rotterdam* eene zeer geschikte DILIGENCE gereed zijn, om de Passagiers naar *'s Hage* te vervoeren, terwijl 's morgens ten half vier ure te *'s Hage* bij J. STAAS, op de Dierkade, zal afrijden eene DILIGENCE, ten einde voor het vertrek der STOOMBOOT te *Rotterdam* aan te komen.

STOOM-JAGT

PRINSES MARIANNE,

van MIDDELBURG naar ROTTERDAM,

Augustus 1838.

Van MIDDELBURG.				Van ROTTERDAM.			
Dingsdag	14,	's mor.	6 uur.	Woensdag	15,	's midd.	12 uur.
Vrijdag	17,	»	9 »	Zaturdag	18,	's morg.	8 »
Zondag	19,	»	10½ »	Maandag	20,	»	4 »

Bij BROESE & COMP., te *Breda*, zijn de volgende WERKEN uitgegeven en alom verkrijgbaar:

ROORDA VAN EIJSINGA, (P. P.) Aardrijksbeschrijving van Nederlandsch Indië, ook ten dienste van hen, die zich tot de lessen bij de K. M. Akademie voorbereiden, om eenmaal naar Nederlandsch Indië te vertrekken. Met een Kaart. *f* 3,50.

HEUSDEN, (A. A. VAN) Leerboek der Aardrijkskunde, ten dienste van hen, die zich tot de lessen bij de Koninklijke Militaire Akademie wenschen voor te bereiden. *f* 1,80.

MERKES, (J. G. W.) Bijdrage tot de kennis der Versterkingskunst, en meer bijzonder van de Veldverschansingen, Mijnen, Uitwerking van Geschut, onderscheidene soorten van Batterijen, Aanval en Verdediging van Veldwerken en Vestingen, en over de Militaire Bruggen; met een Aanhangsel, bevattende: Opgaven, Aanteekeningen, [illegible], Afmetingen, Formulen, enz. Voor de verschillende Wapenen. *f* [illegible]

———— Algemeen Overzigt en het standpunt der [illegible] duurzame versterkingskunst, met betrekking tot de toepassing van het gebastionneerde stelsel, enz. enz. Met eene uitslaande plaat. *f* 1,20.

Dit werk is verdeeld als volgt: I. Overzigt der Versterkingskunst tot en met Cormontaigne. II. Voortgang der Versterkingskunst na Cormontaigne, benevens eenige schetsen of proef-ontwerpen. III. Over de Bouwkosten van oude en nieuwe Vestingen. IV. Slot-bemerkingen. Bijlagen.

Onderrigt voor de Onder-officieren en Manschappen der Kavallerie. Derde Druk. *f* 0,90.

Inhoud: 1ste Hoofdd. I. Algemeene pligten van den Ruiter. II. Algemeene pligten van den Korporaal en Onder-officier. III. Pligten van den Onder-officier, als bevelvoerder over eenig detachement. IV. Voorhoede, Zij-patrouilles en Flankeurs. V. De Achterhoede. 2de Hoofdd. I. Hoofd- en Veldwachten en gedetacheerde posten. II. Bijzonderheden. III. Over de Rapporten. 3de Hoofdd. Over de Vedetten en Schildwachten. 4de Hoofdd. De Verkennings troep. 5de Hoofdd. De Patrouilles. 6de Hoofdd. Over de Tirailleurs. 7de Hoofdd. Over het doen van Verkenningen. 8ste Hoofdd. I. Het geleiden van en de aanval op een Konvooi. II. Benaming der deelen van de onderscheidene stukken van de Karabijn en het Pistool. III. Visitatie der Wapens. IV. Handgrepen te Paard. V. Exercitie met de Sabel bij de Ligte Kavallerie in gebruik.

ROCQUANCOURT, (J.) Cours Élementaire d'art et d'histoire militaires, à l'usage des élèves de l'école royale spéciale militaire. Troisième édition. Revue et considérablement augmentée.

Un magnifique volume in 8°., de 605 pages, imprimé en caractères neufs, en deux colonnes, sur beau papier velin satiné; avec 9 Planches. Prix de l'ouvrage complet. *f* 4,00.

STIELTJES, (G. J.) Handleiding tot de kennis der verschillende soorten van Batterijen, met aangifte van derzelver hoofd- en onderdeelen, hare plaatsing, armering en opbouw, met platen, kaarten en tabellen. *f* [illegible]

Handleiding tot de [illegible] ten dienste van Onder-officieren der Kavallerie en Artillerie. Met [illegible] *f* 1,20.

Provisionele bepalingen omtrent de Oefeningen, Instructien en Exercitien van de Bataillons-jagers. Met uitslaande platen. *f* 0,70.

MULKEN, (I. J. VAN) Velddienst, ten dienste van de Onder-officieren van het Nederlandsche leger. *f* 0,90.

VISSER, (D. E.) Handleiding voor Onder-officieren en Korporaals tot het verkrijgen der vereischte administrative kundigheden, voor de functien van Sergeant-majoor en Fourier. 2de Druk. *f* 0,50.

Verzameling van voorschriften voor de dienst en het Materieel der Artillerie te Velde. *f* 1,40.

Aanhangsel op de Batterij-School, ten dienste en beoefening der Batterijen te Velde. *f* 0,60.

Te BREDA, bij BROESE EN COMP. Boekdrukkers en Boekverkoopers.